

Волинець Р. А.,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права
та кримінології юридичного факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

УДК 343.214

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ДЕЯКІ НЕТИПОВІ ФОРМИ ПОСЯГАНЬ НА ФОНДОВИЙ РИНОК ЗА ЗАРУБІЖНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ

У статті аналізуються нетипові форми посягань на фондовий ринок, які передбачені кримінальним законодавством зарубіжних країн. До таких нетипових посягань автор відносить: вплив на встановлення ціни цінних паперів; використання недостовірної та помилкової інформації для впливу на встановлення ціни цінних паперів; викрадення, знищення та пошкодження чужих цінних паперів; імпорт заздалегідь підроблених цінних паперів; незаконне вивезення за кордон цінних паперів; незаконні дії з простими та переводними векселями; використання справжніх або підроблених цінних паперів для вчинення інших злочинів; непередача коштів емітентам цінних паперів; порушення прав учасників зібрань, що володіють цінними паперами

Мета даної статті полягає у виділенні типових форм кримінального законодавства Нідерландів, Німеччини, Польщі, Швейцарії, Швеції, Іспанії, Азербайджану, Грузії, Білорусі, Латвії, Естонії, Китаю, Росії, Тунісу.

У сформульованих висновках визначаються нетипові форми посягань на фондовий ринок, їх співвідношення між собою, значення для змісту цих форм властивостей фондового ринку і юридичних конструкцій.

Зазначається, що нетипові форми посягань на фондовий ринок розрізняються за наступними підставами: а) особливості заподіяння шкоди фондовому ринку, його складовим «елементам» та б) особливості взаємозв'язку юридичних конструкцій, передбачених такими актами, з вчиненням посяганням і фактично заподіяною ним шкодою фондовому ринку.

Обґрунтовується, що нетипові форми посягань відображають істотні, найбільш поширені характеристики посягання та заподіяваної ним шкоди, властиві порушенню «роботи» фондового ринку будь-якої країни (або більшості країн зі схожою системою фондового ринку).

Визначається, що нетипові форми стосуються порушення наступних етапів «роботи» фондового ринку: пов'язаних з реалізацією повноважень учасників фондового ринку, що залежать від форми цінного паперу (підроблення, використання, збут завідомо підроблених цінних паперів); пов'язаних з процесом випуску (емісії) цінних паперів, їх введення в обіг та обігу; використання інсайдерської інформації в процесі випуску (емісії) та обігу цінних паперів.

Ключові слова: цінні папери, фондовий ринок, нетипові форми, зарубіжні країни, кримінальне законодавство.

З'ясування особливостей кримінальної відповідальності за посягання на фондовий ринок в актах зарубіжного законодавства потребує систематизації таких актів і виділення наступних їх типів: 1) акти, що передбачають відповідальність лише за найбільш типові форми посягань на фондовий ринок; 2) акти, що передбачають відповідальність за нетипові форми таких посягань (незалежно від того, чи відомі вони КК України). Тому визначення нетипових форм зазначених посягань становить мету даного дослідження. У цілому це дозволяє з'ясувати специфіку юридичних конструкцій, передбачених законодавчими актами зарубіжних країн, і зрозуміти зміст цих форм.

Нетиповою формою слід вважати таку форму посягання на фондовий ринок, яка пов'язується з різноманітним впливом на встановлення ціни (котирування) цінних паперів, що здійснюється членами правління підприємства, членами ревізійних органів, уповноваженими особами акціонерного товариства, урядовцями та помічниками зазначених осіб (ст. 161 bis КК Швейцарії)¹. Способи такого впливу на котирування цінних паперів у КК Швейцарії не визначаються, вони можуть бути різними, причому відносяться до незаконного використання інсайдерської інформації (ст. 161 КК Швейцарії) як його спеціальні форми, оскільки обидві норми забезпечують охорону одного об'єкта, де ст. 161 КК Швейцарії є спеціальною на підставі наявності в ній спеціального суб'єкта злочину².

У цьому випадку слід згадати також КК Іспанії, окремі норми якого передбачають відповідальність за порушення порядку використання вже розголошеної, оприлюдненої інсайдерської інформації. Зокрема, у ст. 284 КК Іспанії передбача-

ється відповідальність для того: а) «хто, застосовуючи насильство, погрози або обман, спробує спотворити ціни, що є результатом вільної конкуренції продуктів, товарів, цінних паперів або фінансових інструментів, послуг, будь-якого іншого рухомого або нерухомого майна – об'єктів торгівлі, незалежно від покарання, яке може бути призначене за інші вчинені нею злочини»³; б) «хто, отримавши ексклюзивну інформацію, здійснить транзакцію або надасть розпорядження щодо здійснення операції, які призведуть до спотворення показників щодо пропозиції, попиту або вартості цінних паперів або фінансових інструментів, або, використовуючи таку ексклюзивну інформацію, забезпечить собі або третім особам домінуючу позицію на ринку цінних паперів чи фінансових інструментів, з метою встановлення цін на несправедливому чи штучному рівні»⁴. Крім цього, у ч. 1 ст. 285 КК Іспанії передбачається відповідальність для того, «хто безпосередньо або через посередника використовує інформацію, що має значення для котирування будь-якого виду цінних паперів або оборотних документів на організованому, офіційному чи визнаному таким ринку, до якої він мав доступ у зв'язку з виконанням професійної чи підприємницької діяльності, або передасть її, отримавши для себе або для третьої особи фінансову вигоду на суму понад 600 000,00 євро або завдавши збитків на таку ж суму»⁵.

У статті 139 КК Тунісу передбачається покарання для «будь-якої особи, яка прямо або через посередників спричинила або намагалась спричинити штучне зростання або падіння цін на продовольчі або інші товари, приватні або державні цінні папери». Способами вчинення цього злочину у ст. 139 КК Тунісу називаються: «1) поширення завідомо не-

¹ Уголовный кодекс Швейцарии (Юридический центр Пресс 2002) 350.

² Кримінальний кодекс Королівства Іспанія (ОВК 2016) 284.

³ В Станіч, Кримінальний кодекс Туніської Республіки (ОВК 2016) 104

⁴ В Станіч, Кримінальний кодекс Туніської Республіки (ОВК 2016) 104

⁵ В Станіч, Кримінальний кодекс Королівства Іспанія (ОВК 2016) 284

правдивих або наклепницьких фактів для публіки, представляючи пропозиції на ринку з метою зміни співвідношення цін, пропонуючи торгівельні угоди за цінами, нижчими від встановлених постачальником, вчинюючи будь-які інші шахрайські дії або способи шахрайства будь-якого характеру; 2) здійснюючи або пробуючи здійснювати індивідуально або в об'єднанні дії на ринку»¹.

У статті 203¹ КК АЗР «маніпулюванням цінами на ринку цінних паперів» визнається «штучна зміна будь-яким способом узгодженими і навмисними діями ринкової ціни цінних паперів по операціях з цінними паперами учасниками ринку цінних паперів, поєднане з заподіянням великої шкоди або з отриманням доходу у великому розмірі»². У статті 229 КК РК передбачається такий злочин, як «маніпулювання на ринку цінних паперів», що полягає у «діях суб'єктів ринку цінних паперів, спрямованих на встановлення та/або підтримку цін на цінні папери вище ніж ті, які встановилися в результаті об'єктивного співвідношення пропозиції і попиту, або на створення видимості торгівлі цінними паперами»³.

Нетипові форми посягання на фондовий ринок передбачені у ст. 213 КК Грузії, що передбачають відповідальність за «порушення правил ринку цінних паперів», що фактично передують випуску (емісії) цінних паперів або вчиняються в його (її) процесі. Так, у ч. 1 цієї статті КК Грузії різновидами названих порушень визнаються «умисна публічна пропозиція цінних паперів без проспекту емісії або за призупиненим проспектом емісії без отримання відповідного дозволу, що потягло значну шкоду», а у ч. 2 – «умисний пропуск істотно-

го факту або події в проспекті емісії, що потягло значну шкоду»⁴.

Нетиповою формою слід визнавати й свідоме використання недостовірної та помилкової інформації для впливу на встановлення ціни (котирування) цінних паперів. Наприклад, у ст. 334 КК Нідерландів передбачається кримінальна відповідальність осіб, які для отримання незаконного доходу для себе або інших осіб розповсюджують неправдиву інформацію, впливаючи такими діями на встановлення ціни цінних паперів⁵. В іншому випадку в ст. 194 КК Латвійської Республіки передбачено відповідальність за використання цінних паперів, які не відповідають положенням статуту юридичної особи та проспекту їх емісії⁶.

Ще однією нетиповою формою можна вважати імпорту заздалегідь підроблених цінних паперів, який передбачений у § 169 і § 170 КК Данії. Нетиповою формою є також незаконне вивезення за кордон цінних паперів, передбачене чинним в Італії Законом «Про кримінально-правові норми у сфері валютних правопорушень» від 30 квітня 1976 року. Згідно з цим Законом до валютних злочинів відноситься незаконне вивезення акцій та облігацій, кредитних документів чи яких-небудь засобів платежу (ст. 1), а також порушення норм про валютне регулювання фінансових операцій з іноземними партнерами (ст. 3). У цьому зв'язку варто відзначити також положення § 1 ст. 299 Карного кодексу Республіки Польща, що передбачають відповідальність для того, хто приймає, передає чи вивозить за кордон засоби платежу, фінансові інструменти, цінні папери, валютні цінності, майнові права чи інше рухоме майно або нерухомість, що походить від вигод, пов'язаних

¹ В Станіч, Кримінальний кодекс Туніської Республіки (ОВК 2016) 104.

² В Станіч, Кримінальний кодекс Азербайджанської Республіки, Кримінальний кодекс Республіки Казахстан (ОВК 2016) 490.

³ Карний кодекс Республіки Польща. Переклад (ВАІТЕ 2015) 172.

⁴ Уголовный кодекс Грузии <<https://matsne.gov.ge/ka/document/download/16426/143/ru/pdf>> дата обращения 20.02.2018.

⁵ Уголовный кодекс Голландии 2-е изд (Юридический центр Пресс 2001) 510.

⁶ Уголовный кодекс Латвийской Республики (Юридический центр Пресс 2001) 313.

з вчиненням злочину, а також допомагає передати право власності чи володіння на них або здійснює інші дії, які можуть унеможливити або значно ускладнити визнання їх злочинного походження чи місця їх розміщення, виявлення, арешт або конфіскацію¹.

Нетипові форми посягання на фондовий ринок передбачені у ст. 226² КК Республіки Білорусь (далі – РБ) (у її назві вони визначені як «незаконні дії з простими та (або) переводними векселями»). Зміст таких «незаконних дій» є різнопорядковим та конкретизується у різних частинах цієї статті КК РБ, зокрема, як наступні форми незаконних дій: 1) видача, індосування, авалування простих та/або переводних векселів у великому розмірі, які: а) завідомо не забезпечені потрібним згідно із законодавством майном, у тому числі майновими правами, або іншими правами, що відчужуються; б) підписані особами, не здатними мати зобов'язання по них, або від імені таких осіб, за відсутності ознак посадового чи іншого більш тяжкого злочину (ч. 1); 2) підроблення зазначених векселів, а саме: а) підроблення підпису на простому та/або переводному векселі або на приєднаному до нього додатковому аркуші (алонжі); б) підписання простого та/або переводного векселя, в тому числі при індосаменті, авалі, акцепті, або додаткового аркушу (алонжу) від імені вигаданої особи або в) таке їх підписання, за якого поставлений підпис за будь-якої іншої підстави не може зобов'язувати особу, яка його поставила, або особу, від імені якої даний підпис поставлений (ч. 2); 3) примушування до авалування, індосування або видачі простого та/або переводного векселя, акцепту переводного векселя під загрозою застосування насильства над потерпілим чи його близькими або знищення чи

пошкодження їх майна (ч. 3); 4) завідома вказівка платником у переводному векселі особи, яка не має коштів для його оплати (ч. 3). У частині 4 ст. 226² КК РБ альтернативно передбачені кваліфікуючі ознаки складів злочинів, визначених у ч. 2 і ч. 3 цієї статті: вчинення названих дій повторно, організованою групою чи із застосуванням насильства².

Нетипова форма посягання на фондовий ринок визначена у ст. 165а Карного кодексу Республіки Польща³, що передбачає відповідальність для того, хто збирає, передає або пропонує платіжні засоби, фінансові інструменти, цінні папери, валютні цінності, майнові права або інше рухоме чи нерухоме майна з метою фінансування злочину терористичного характеру. Схожим є положення ст. 290¹ КК РБ про те, що фінансуванням терористичної діяльності визнається надання або збирання цінних паперів будь-яким способом з метою використання в терористичній діяльності⁴.

Нетиповими формами слід вважати викрадення, знищення та пошкодження чужих цінних паперів, відповідальність за вчинення яких передбачена у ст. 193 КК Латвійської Республіки⁵.

Нетиповою формою посягання на фондовий ринок слід визнавати різноманітні види використання справжніх або підроблених цінних паперів як способи вчинення інших злочинів. Наприклад, у ст. 1 глави 14 КК Швеції встановлена кримінальна відповідальність для особи, яка шляхом написання дійсного або вигаданого імені іншої особи, або шляхом обману одержує підпис іншої особи або іншим способом виготовляє підроблений документ, або способом обману змінює чи доповнює справжній документ (визначене у главі 14 цього КК поняття документа охоплює будь-який документ

¹ Карний кодекс Республіки Польща (ВАІТЕ 2015) 172.

² Уголовный кодекс Республики Беларусь <<http://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/ru/by/by028ru.pdf>> дата звернення 20.02.2018.

³ Карний кодекс Республіки Польща. Переклад (ВАІТЕ 2015)172.

⁴ Уголовный кодекс Республики Беларусь <<http://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/ru/by/by028ru.pdf>> дата обращения 20.02.2018.

⁵ Уголовный кодекс Латвийской Республики (Юридический центр Пресс 2001) 313.

(у тому числі й вексель, акції), що може використовуватись у тому числі на фондовому ринку)¹. У частині 1 ст. 235 КК РБ передбачена відповідальність за вчинення фінансових операцій та інших угод з цінними паперами, придбаними завідомо злочинним шляхом, а також використання їх чи отриманого від них доходу для здійснення підприємницької чи іншої господарської діяльності з метою приховування чи викривлення природи, походження, місцезнаходження, розміщення, руху або справжньої їх належності чи прав на них².

У статті 252 КК Іспанії в редакції 17 січня 2013 року вказується на злочин, пов'язаний із заподіянням шкоди шляхом привласнення або розтрати цінних паперів. У цій статті КК Іспанії передбачена кримінальна відповідальність з відсиланням на ст.ст. 249, 250 цього Кодексу для особи, яка, «завдаючи шкоди іншій особі, привласнить або розтратить грошові кошти, майно, цінні папери, будь-яке інше рухоме майно або спадковий актив, який був отриманий на зберігання, для управління чи з іншої підстави, яка породжує обов'язок передати або повернути його, або яка буде заперечувати факт його отримання, якщо вартість привласненого перевищує 400,00 євро». У статті 249 КК Іспанії передбачається, що особи, винні в шахрайстві, караються позбавленням волі на строк від шести місяців до трьох років, якщо вартість привласненого перевищує 400,00 євро. У статті 250 КК Іспанії визначаються своєрідні «елементи» шахрайства як злочину, серед яких окремо формулюється наступний: «злочин був вчинений з використанням особистих відносин між злочинцем і потерпілим або зі зловживанням комерційною або професійною довірою»³. В іншому випадку отримання цінних

паперів визнається «елементом» комерційного підкупу, передбаченого ст. 252 КК РБ (ним визнається отримання робітником індивідуального підприємця чи юридичної особи, який не є посадовою особою, грошей, цінних паперів, іншого майна чи послуг майнового характеру за дію (бездіяльність) в інтересах того, хто дає, пов'язане з виконуваною цією особою роботою і завідомо здатне заподіяти шкоду інтересам власника чи його клієнтам, або надання такої винагороди). Крім цього, отримання цінних паперів визнається «елементом» підкупу учасників і організаторів професійних спортивних змагань і видовищних комерційних конкурсів, передбаченого ст. 253 КК РБ, а також інсценування отримання хабара, незаконної винагороди або комерційного підкупу (ст. 396 КК РБ)⁴. Статті 221 КК Грузії передбачає відповідальність за незаконну передачу особі, що здійснює кеврівні, представницькі або інші спеціальні повноваження в підприємницькій чи іншій організації цінних паперів, та отримання такою особою цінних паперів, з тим, щоб ця особа використовувала своє службове становище в інтересах того, хто здійснює підкуп (такі дії визнаються комерційним підкупом). Крім цього, у ч. 3 і 4 ст. 203 КК Грузії також передбачено відповідальність за незаконне отримання цінних паперів учасниками професійних спортивних змагань, суддями, тренерами, кеврівництвом команд або організаторами професійних спортивних змагань, організаторами або членами журі комерційних видовищних конкурсів. Отримання цінних паперів визнається також «елементом» отримання хабара чиновниками або прирівняними до них особами особисто чи через посередників, відповідальність за яке передбачена у ст. 331 КК Грузії⁵.

¹ Уголовный кодекс Швеции (Юридический центр Пресс 2001) 320.

² Уголовный кодекс Республики Беларусь <<http://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/ru/by/by028ru.pdf>> дата обращения 20.02.2018.

³ Кримінальний кодекс Королівства Іспанія (ОВК 2016) 284.

⁴ Уголовный кодекс Республики Беларусь <<http://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/ru/by/by028ru.pdf>> дата звернення 20.02.2018.

⁵ Уголовный кодекс Грузии <<https://matsne.gov.ge/ka/document/download/16426/143/ru/pdf>> дата звернення 20.02.2018.

У Кримінальному кодексі ФРН передбачений § 264а, згідно з яким «збут цінних паперів», «збут прав на придбання цінних паперів або часток участі», «пропозиція щодо збільшення вкладу в такі частки» визнаються своєрідними «елементами» злочину, що визначається як «шахрайство в інвестиційній сфері» (названий параграф КК ФРН передбачає відповідальність для того, «хто у зв'язку зі збутом цінних паперів, прав на придбання або часток участі, які повинні забезпечувати участь у результаті діяльності підприємства, або пропозицією щодо збільшення вкладу в такі частки участі дає широкому колу осіб неправильні вигідні дані або замовчує негативні факти у проспектах, описах чи оглядах щодо майнового стану щодо важливих для прийняття рішення про придбання або про збільшення вкладу обставин»)¹.

Нетиповими формами посягань на фондовий ринок за зарубіжним законодавством слід вважати різні прояви бездіяльності службових осіб, пов'язаної з непередачею коштів емітентам цінних паперів, або, навпаки, вчинення фіктивної передачі коштів. Так, у ст. 159 КК КНР встановлено відповідальність для засновника, акціонера компанії, який, порушуючи положення статуту, ухилився від передачі грошових коштів, матеріальних цінностей або майнових прав, або фіктивно передав певні кошти². Вказана норма введена в КК КНР з метою забезпечення кримінально-правової охорони інтересів емітентів від незаконних дій інвесторів, що свідчить про бажання законодавця забезпечити рівну охорону всіх учасників ринку цінних паперів, проте, ст. 159 КК КНР обмежує можливість свого вживання за рахунок вказівки в ній надміру ознак об'єктивної сторони злочину, таких як особливо великий розмір, серйозні наслідки, а також обтяжуючі обставини, що

також ускладнює встановлення форми вини особи, яка вчинила злочин, передбачений ст. 159 КК КНР. Проаналізована стаття властива тільки КК КНР. У статті 148⁹ ПК Естонії передбачено відповідальність за умисне надання недостовірної інформації держателю центрального реєстру цінних паперів Естонії³.

Наступною нетиповою формою посягання на фондовий ринок слід вважати різноманітні форми порушень учасників зібрань, що володіють цінними паперами. Так, у ст. 185.4 КК РФ передбачено відповідальність за перешкоджання здійсненню або незаконне обмеження прав власників цінних паперів. У частині 1 цієї статті КК РФ вказується на незаконну відмову в скликанні або ухиленні від скликання загального зібрання володільців цінних паперів, незаконна відмова зареєструвати для участі в загальному зібранні володільців цінних паперів осіб, що мають право на участь у загальному зібранні, проведення загального зібрання володільців цінних паперів за відсутності необхідного кворуму, а також інше перешкоджання здійсненню або незаконне обмеження встановлених законодавством РФ прав володільців емісійних цінних паперів або інвестиційних паїв пайових інвестиційних фондів, якщо ці діяння заподіяли громадянам, організаціям або державі велику шкоду або поєднані з отриманням доходу у великому розмірі. Частина 2 цієї статті КК РФ альтернативно передбачає такі кваліфікуючі обставини, як «вчинення групою осіб за попередньою змовою» та «вчинення організованою групою». До цієї ж нетипової форми посягання на фондовий ринок можна віднести фальсифікацію рішень загального зібрання акціонерів (учасників) або рішення ради директорів (наглядової ради) господарського товариства, передбачену ст. 185.5 КК РФ⁴.

¹ Карне законодавство ФРН. Збірка перекладів (ВАІТЕ 2016) 408.

² Уголовный кодекс Китайской Народной республики (Юридический центр Пресс 2001) 303.

³ Пенитенциарный кодекс Эстонии <https://www.juristaitab.ee/sites/www.juristaitab.ee/files/elfinder/ru-seadused/ПЕНИТЕНЦИАРНЫЙ%20КОДЕКС_01.05.2015.pdf> дата обращения 20.02.2018.

⁴ Уголовный кодекс РФ <http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699/> дата обращения 20.02.2018.

У Кримінальному кодексі Іспанії міститься ст. 292, яка передбачає покарання для особи, яка «приймає або використовує для себе або для третіх осіб на шкоду товариству чи його засновникам (учасникам) незаконну угоду, укладену фіктивною більшістю голосів, незаконно привласнивши собі неналежне йому право голосу, незаконно заперечуючи право голосу осіб, які мають його за законом, або будь-яким іншим способом або схожим прийомом, незалежно від покарання, яке може бути передбачене за вчинення іншого злочину»¹.

Підбиваючи підсумки зазначеному, слід наголосити на низці наступних висновків.

1. Проаналізовані законодавчі акти включають типові та нетипові форми посягань на фондовий ринок, «роботу» його складових елементів. Розрізняються такі форми посягання за наступними підставами: а) особливості заподіяння шкоди фондовому ринку, його складовим «елементам» та б) особливості взаємозв'язку юридичних конструкцій, передбачених такими актами, з вчиненням посяганням і фактично заподіяною ним шкодою фондовому ринку.

2. Нетиповими формами є ті, що відображають лише окремі, специфічні властивості вчиненого посягання та заподіяваної ним шкоди, що порушують функціонування фондового ринку лише деяких країн (властиві окремо взятим країнам), зокрема: різноманітні прояви впливу на встановлення ціни (котиру-

вання) цінних паперів; використання недостовірної та помилкової інформації для впливу на встановлення ціни (котирування) цінних паперів; порушення правил на ринку цінних паперів, що фактично передують випуску (емісії) цінних паперів або вчиняються в його (її) процесі; викрадення, знищення та пошкодження чужих цінних паперів; імпорт заздалегідь підроблених цінних паперів; незаконне вивезення за кордон цінних паперів; незаконні дії з простими та (або) переводними векселями; різноманітні види використання справжніх або підроблених цінних паперів для вчинення інших злочинів; різні прояви бездіяльності службових осіб, пов'язаної з передачею коштів емітентам цінних паперів, або, навпаки, вчинення фіктивної передачі коштів; різноманітні форми порушень учасників зібрань, що володіють цінними паперами.

3. Названі нетипові форми також пов'язуються з різними етапами функціонування фондового ринку, а саме: а) порядок «роботи» фондового ринку, дотримання якого забезпечує подальший випуск (емісію) цінних паперів; б) економічних процесів формування ціни (котирування) цінних паперів у процесі їх випуску (емісії) та/або обігу; в) різноманітні (специфічні) процеси обігу цінних паперів; г) використання введених в обіг цінних паперів; г) економічних процесів формування та отримання прибутку (доходу) від використання цінних паперів.

REFERENCE LIST

LIST OF LEGAL DOCUMENTS

1. Kryminal'nyy kodeks Shveysariyi [Criminal code of Switzerland] (Yurydychnyy tsentr Press 2002) 350 (in Ukrainian).
2. Stanich V S, Kryminal'nyy kodeks korolivstva Ispaniya [A criminal code of kingdom is Spain] (OVK 2016) 284 (in Ukrainian).
3. Stanich V S, Kryminal'nyy kodeks Tunis'koyi Respublyky [Criminal code of the Tunisian republic] (OVK 2016) 104 (in Ukrainian).
4. Stanich V S, Kryminal'nyy kodeks Azerbaydzhans'koyi Respublyky, Kryminal'nyy kodeks Respublyky Kazakhstan [Criminal code of the Azerbaijanian republic, Criminal code of republic of Kazakhstan] (OVK, 2016) 490 (in Ukrainian).

¹ Кримінальний кодекс Королівства Іспанія (ОВК 2016) 284.

5. Kryminal'nyy kodeks Hruziyi [Criminal code of Georgia] <<https://matsne.gov.ge/ka/document/download/16426/143/ru/pdf>> data obrashcheniya 20.02.2018 (in Russian).
6. Kryminal'nyy kodeks Hollandiyi [Criminal code of Holland] (Yurydychnyy tsestr Press 2001) 510 (in Russian).
7. Kryminal'nyy kodeks Latviys'koyi Respubliki [Criminal code of the Latvian republic] (Yurydychnyy tsestr Press 2001) 313 (in Russian).
8. Karnyi kodeks Respublyky Pol'shcha [Criminal code of republic of Poland] (VAITE2015) 172 (in Ukrainian).
9. Kryminal'nyy kodeks Respubliki Bilorus [Criminal code of republic of Belarus] <<http://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/ru/by/by028ru.pdf>> data obrashcheniya 20.02.2018 (in Russian).
10. Kryminal'nyy kodeks Shvetsiyi [Criminal code of Sweden] (Yurydychnyy tsestr Press 2001) 320 (in Russian).
11. Karne zakonodavstvo FRN. Zbirka perekladiv [Criminal statute of German federal REPUBLIC. Collection of translations] (VAITE2016) 408 (in Ukrainian).
12. Kryminal'nyy kodeks Kytays'koyi Narodnoyi respubliky [Criminal code of the Chinese republic] (Yurydychnyy tsestr Press 2001) 303. (in Russian).
13. Penitentsiarnyy kodeks Estoniyi [The penitentiary code of Estonia] <https://www.juristaitab.ec/sites/www.juristaitab.ec/files/elfinder/ru-seadused/PENYNTENTSYARNYY%20KODEKS_01.05.2015.pdf> data obrashcheniya 20.02.2018 (in Russian).
14. Kryminal'nyy kodeks RF [Criminal Code of the Russian Federation] <http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699/> data obrashcheniya 20.02.2018 (in Russian).

Volynets R. Criminal responsibility for non-typical forms of attacks in the stock market by foreign law

The article analyzes the non-typical forms of encroachments on the stock market, which are foreseen by the criminal legislation of foreign countries. The author refers to such non-typical encroachments: influence on price setting of securities; use of false and false information to influence the price setting of securities; abduction, destruction and damage to other securities; import of pre-fake securities; illegal export of securities abroad; illegal actions with simple and transferable bills; use of genuine or counterfeit securities for committing other crimes; failure to transfer funds to issuers of securities; violation of the rights of participants in securities collections.

To distinguish these non-typical forms, criminal law is analyzed in the Netherlands, Denmark, Germany, Poland, Switzerland, Sweden, Spain, Bulgaria, Uzbekistan, Azerbaijan, Kazakhstan, Georgia, Belarus, Latvia, Estonia, Japan, China, Russia, Serbia, Tunisia.

The formulated conclusions determine non-typical forms of encroachments on the stock market, their correlation among themselves, the significance for the content of these forms of properties of the stock market and legal constructions. It is substantiated that the non-typical forms of encroachments reflect the essential, most common characteristics of the attack and the damage it inflicted on the «work» of the stock market of any country (or most of the countries with a similar stock market system).

It is determined that the non-typical refer to the violation of the following phases of the «work» of the stock market: associated with the exercise of the powers of the stock market participants, depending on the form of the security (forgery, use, sale of deliberately fake securities); associated with the process of issue (issue) of securities, their introduction into circulation and circulation; use of insider information in the process of issue (issue) and circulation of securities.

Keywords: securities, stock market, non-typical forms, foreign countries, criminal legislation.

Стаття надійшла до редакції журналу 24.02.2018.